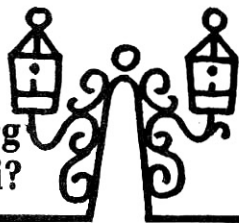

Panu Oliko Runeberg sunnuntailapsi?

yläpuolella on numero 7, mikä tarkoittaisi, että syntymäpäivä on huomenna. Märtenson tuntuu penkoneen asian pohjia myöten ja tietää kertoa, että kun Johan Ludvig Oulun koulun jälkeen 1815 kirjoitettiin Vaasan triviaalikouluun, merkittiin matrikkeliin 7.2.1804, mutta kun hän sai sieltä päästötodistuksen, kirjoitti rehtori siihen 5.2.1804.

* * *

* * *

* * *

* * *

Johan Ludvig Runeberg Lorentsipoika syntyi Pietarsaareissa 180 vuotta sitten. Silti arvuutan lukijaa: milloin Runeberg junior syntyi? Yksinkertaiselta vaikuttaa, mutta vastaus ei silti ole yhtä yksinkertainen kuin on klassillisessa kysymyksessä, mikä oli Sepeuksen poikien isän nimi.

* * *

Nuori ystäväni toi pöydälleni uunituoreen Uppslagsverket Finland 2, kirjaimet K-R, ja avasi sen Runebergin kohdalla. Siinä kohdassa ilmoitetaan Johan Ludvigin syntyneen 7.2.1804. Olisin veikannut painovirhettä, ellei minulle samalla olisi näytetty **Gunnar Märtensonin** kirjaa Fader Runeberg. Sen ensimmäinen artikkeli on varustettu kysymysmerkillä, joka kysyy milloin Runeberg oli syntynyt.

Luin rivin, luin kaks... ja vaikka tämä ei olekaan mikään "Vänrikki", tunsin innostuvani. Vai sillä tavalla, eipähän olisi ensimmäinen kerta. Erämaassa syntyneen kansanlapsen syntymäpäivä ei varmastiakaan aina ole papinkirjoissa oikein, mutta että keskellä kaupunkiakin syntynyt voisi olla kirkonkirjoissa väärin. Tosin muistuu heti mieleen tapaus sieltä, toinen täältä.

* * *

* * *

* * *

* * *

Pietarsaaren seurakunnan historiikirjassa vuodelta 1804 ovat joka tapauksessa helmikuussa nimen Johan Ludvig kohdalla rinnakkain numerot 5 ja 8, joista edellinen tarkoittaa syntymäpäivää, joka siis olisi ollut eilen, jälkimmäinen kastepäivää. Mutta — numeron 5

Mistä tässä siis on kysymys? Märtenson selvittelee vyyhtiä. Runebergien esikoispoika kastettiin 8:tena helmikuuta, se ainakin on varmaa. Äiti, Anna Maria, syntynyt Malm, 22-vuotias, ilmoitti papille syntymäpäiväksi 5. helmikuuta, edellisen sunnuntain. Kirkkoherra kirjasi ja kastoi. Isä, merikapteeni, ei ollut läsnä, hän kotiutui vasta kolmen vuoden kuluttua. Malmeja sensijaan oli monta, kummeinaikin.

Kirkkoherra sai kai sittemmin välikäden kautta tietoonsa, että oikea syntymäpäivä olisikin ollut kasteen edellispäivä, 7:s. Hän kirjoitti numeron 5:sen yläpuolelle, mutta ei vetänyt yli 5:sta.

Märtenson päätelee tähän tapaan. Harvoja poikkeuksia lukuunottamatta pietarsaarelaislapset niihin aikoihin kastettiin heti seuraavana päivänä. Tapa oli vanha ja vakiintunut ja johtui siitä, että lasta pidettiin pakanana siihen asti, kunnes hänet oli kastettu. Ennenvanhaan oli kirkko oikein patistanutkin välittömään kastamiseen.

Viides helmikuuta 1804 oli sunnuntai, niin kuin oli myös eilen. Jos lapsi oli sunnuntailapsi, uskoivat monet, että häntä odotti parempi elämä kuin arkena syntynyttä ihmislasta. Sitäpaitsi se sunnuntai oli kynttilänpäivä, niin kuin oli eilinenkin. Pyhitys, jos niin voisi sanoa, olisi sitäkin suurempi.

Anna Malm oli kuulemma, paitsi siis nuori, romanttinen luonne ja ehkä hieman haa-veellinen. Sen takia tutkija Märtenson ei pidä mahdollisena, että hän olisi voinut menetellä näinkin. Tietysti kotiväki, ketä siellä nyt oli ollut synnytyksen aikana, ja apulainen, joka varmasti tarvittiin, ja kättilö, jos sellainen oli, ja lähio-

maiset, kaikki tiesivät oikean syntymäpäivän, mutta eivätkään he tienneet, minkä päivän rouva Runeberg ilmoitti papille. Eikähän se siinä sen kummemmin tullut puheeksi, jos vaikka vähän kaffetta olisi juotukin ja klasillinen jotain... Nämä ovat minun päättelyitäni.

Runebergien esikoispojan syntymäpäiväksi jäi siis kirjoihin 5. helmikuuta. Sitä päivää sitten vietettiin, jos ja kun syntymäpäivä vietettiin. Näyttäisi rajoittuneen kokonaan perhepiiriin aina siihen saakka, kunnes julkinen syntymäpäivän viettäminen alkoi vuoden 1858 jälkeen. Maimiton vuoden viidentenä nimittäin Porvoon kimmastit kunnioittivat opettajaansa ja jo kansallisrunoilijan maineeseen kohonnutta runoilijaa laulamalla hänen ikkunansa alla.

Siitä se alkoi. Voimme siis yhtä hyvin syödä Runebergin tortun huomenna, 7:ntenä, varsinkin jos se jäi kynttilänpäivänä syömättä. Jos hyvä maine on onni, Runebergin Janne oli sunnuntailapsi.